

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักเรียนประถมศึกษาเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของ
รัฐบาลในการจัดการศึกษาให้ จึงถือได้ว่าการประถมศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด
ทั้งแก่ผู้เรียนและประเทศชาติ เพราะจุดมุ่งหมายใหญ่ของการประถมศึกษาคือการพัฒนา
เด็กให้เจริญงอกงามจนถึงขีดสุดของเด็กแต่ละคนในทุก ๆ ด้านนั่นเอง ดังในแผนการศึกษา
แห่งชาติพุทธศักราช ๒๕๒๐ กล่าวถึงการประถมศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียน
มีความรู้ความสามารถสำหรับขั้นพื้นฐาน และให้สามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิด -
คำนวณได้ มีความสามารถในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และความสามารถได้สามารถ
ดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๒๐ : ๗)

ในการจัดการศึกษาจะก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ ย่อมขึ้นกับการจัดหลักสูตรเป็น
พื้นฐานและเป็นเป้าประสงค์ของการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา ปัจจุบัน
ต้องการให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
ตามควรแก่อัตภาพ การเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๒๑ : ๓๐) กระบวนการเรียนการสอนจะ
บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ เพราะครูเป็นผู้ใช้
หลักสูตรและดำเนินการเรียนการสอน ครูจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แนวความคิด และ
หน้าที่อื่น ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการแก่บุคคล (สุภาพ วาดเขียน ๒๕๒๐ : ๒)

ครูที่ฉลาดคือครูที่สามารถทำให้บทเรียนที่ยากซับซ้อนกลายเป็น เรื่องง่ายของ
นักเรียนจนไม่มีอะไรเหลืออยู่เป็นที่เคลือบคลุมสงสัย หรือยังเข้าใจผิดอยู่อีกต่อไป การที่
จะทำให้บทเรียนง่ายแก่ความเข้าใจนั้นก็ต้องอาศัยสื่อการสอนเข้าประกอบการสอนด้วย
(Robert J. Hanyard 1956 : 8) สื่อการสอนทำให้การเรียนรู้ง่ายขึ้น และประหยัด

เวลา เพราะสื่อการสอนจะช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจอย่างรวดเร็วในเรื่องราวที่ครูจะสอน ซึ่งจะเป็นรากฐานให้เกิดความจำอย่างถาวร สิมยาก (Hunt 1955 : 369) ครูที่ชำนาญในการสอน "ด้วยหนังสือ" แต่เพียงอย่างเดียวมักจะเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนไม่จำเป็นทำให้เสียเวลา การสอนด้วยสิ่งที่เป็นคำพูดและคำเขียนของตน การสอนของครูดังกล่าวทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์นามธรรมมากกว่าประสบการณ์รูปธรรม อันเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งทำให้นักเรียนขาดความสนใจ ไม่เข้าใจในสิ่งหรือเหตุการณ์ที่เรียนอย่างแจ่มแจ้ง และถูกต้อง ครูที่ดีควรมีประสบการณ์กับวิธีสอนหลาย ๆ แบบ และรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในโรงเรียน วิธีสอนไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ย่อมใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องช่วยได้ทั้งนั้น และเมื่อใช้แล้วจะส่งเสริมให้การเรียนการสอนดีขึ้น การรู้จักวางแผนการสอนด้วยการใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องช่วยจึงเป็นเรื่องสำคัญ (สำเภา วราภรณ์ ๒๕๑๔ : ๔ - ๖) การใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนมีความสำคัญและจำเป็น มีผู้นำมาใช้มากขึ้นในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดียังมีบุคคลบางคนเห็นว่าสื่อการสอนมีความสำคัญน้อยหรือไม่มีความสำคัญเลย นิยมที่จะสอนโดยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียวที่จริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ สื่อการสอนจัดเป็นเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนได้ประสบผลสำเร็จในการสอน ทำให้ผู้เรียนพอใจ สนใจ และสนุกสนาน สื่อการสอนจะเป็นสื่อกลางที่จะทำให้นักเรียนที่ซับซ้อนชัดเจนขึ้น (จันทน์ ปัทมาคม ๒๕๒๐ : ๑๕๐)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะสภาพการและความต้องการสื่อการสอนของครู โดยเลือกเฉพาะครูระดับประถมศึกษา ที่ทำหน้าที่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป.กทม.) เพราะสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นสำนักงานที่ตั้งขึ้นใหม่โดยการรวมกิจการของโรงเรียนประถมศึกษาจากที่สังกัดในที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยขอล่าวถึงความเป็นมาโดยสังเขปดังนี้ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ถูกกำหนดให้มีขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นหน่วยงานบริหารการศึกษาตั้งอยู่ในส่วนกลาง ได้โอนกิจการบริหารโรงเรียนประจำบาลของการบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา ๓๕ โรงเรียน และโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบอีก ๑ โรงเรียน ปัจจุบันโรงเรียนที่สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีจำนวน ๓๖ โรงเรียน และได้รวมโรงเรียน
ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเข้าเป็นกลุ่มโรงเรียนตามหลักเกณฑ์
ของระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓ โรงเรียนในสังกัด ๓๕
โรงเรียน แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม ๆ ละ ๗ โรงเรียน โดยใช้ชื่อว่ากลุ่มที่ ๑, ๒, ๓, ๔ และ
๕ ตามลำดับ (สป.กทม. ๒๕๒๖ : ๑ - ๓๒) ปัจจุบันสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร มีครูในสังกัดจำนวน ๒,๐๙๔ คน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น ๔๖,๓๒๓ คน
(สถิติจำนวนนักเรียน ห้องเรียน ครู และภารโรง สป.กทม. ๒๕๒๗) โรงเรียนสังกัด
สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีขนาดต่างกันกล่าวคือ มีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่
ใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้ปฏิบัติงานด้านโสตทัศนศึกษา
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานของทาง
ราชการที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มีการรวมบุคลากร งบประมาณ สถานที่มาจากแหล่งต่าง ๆ หลาย
แห่งด้วยกัน และสภาพโรงเรียนก็มีขนาดไม่เท่ากัน บางแห่งมีขนาดใหญ่ บางแห่งมีขนาดเล็ก
อุปกรณ์บางแห่งก็มีมากบางแห่งก็มีน้อย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบใหม่ที่ดี และเหมาะสม
เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ในฐานะที่เป็นโรงเรียนที่สังกัดในหน่วยงานเดียวกัน การจัด
ระบบงานทางด้านสภาพการในการใช้สื่อการสอน จะทำได้ผลดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยการรวบรวม
ข้อมูลที่เป็นจริง ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ และการ
รวบรวมข้อมูลดังกล่าวก็ยังมีผู้ใดเคยจัดทำมาก่อนเลย ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่า น่าจะ
ได้มีการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวขึ้น ฉะนั้นการวิจัยในครั้งนี้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้
วิจัยแล้ว สิ่งสำคัญยิ่งก็คือจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะเป็นแนวทางในการจัดระบบงานทาง
ด้านสภาพการในการใช้สื่อการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา-
กรุงเทพมหานคร ที่เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งใหม่ โดยเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความในการวิจัย

๑. สภาพการ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับสื่อการสอนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านปริมาณ คุณภาพ สถานที่ บุคลากร การจัดดำเนินงาน งบประมาณ การบริการวัสดุและอุปกรณ์ และการผลิต

๒. สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร หรือเรียกชื่อย่อว่า สป.กทม. หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๓๖ โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๒๓

๓. ครู หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ผลการวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อมูลสภาพการและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

๒. เพื่อเป็นแนวทางของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ด้านสื่อการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จะได้นำไปใช้ในการจัดระบบงานการใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมต่อไป

ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาระบบงาน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย